

Wijziging van de Wet op het voortgezet onderwijs
en van de Overgangswet W.V.O.

MEMORIE VAN TOELICHTING

Nr. 3

Met dit wetsontwerp wordt slechts beoogd een aantal wijzigingen van hoofdzakelijk technische aard waaraan op korte termijn behoefte bestaat, in de Wet op het voortgezet onderwijs en de Overgangswet W.V.O. aan te brengen.

Artikel I

(Wijzigingen van de wet op het voortgezet onderwijs)

Artikel 29

Het tweede lid van het huidige artikel gaat ervan uit, dat de eindexamenregelingen voor de in dat lid bedoelde scholen bij algemene maatregel van bestuur moeten worden vastgesteld. Tot de in dit lid bedoelde schooltypen behoren mede de scholen voor beroepsonderwijs met uitzondering van de opleidingscholen voor onderwijzers en voor kleuterleidsters. Gezien de zeer grote verscheidenheid van opleidingen binnen het beroepsonderwijs die veelal nog in ontwikkeling zijn, kan een snelle aanpassing van de eindexamenregelingen gewenst zijn. Om die reden wordt voorgesteld aan de Kroon de mogelijkheid te bieden, scholen of afdelingen van scholen voor beroepsonderwijs aan te wijzen waarvan de eindexamenregeling, voor zover het gemeentelijke of bijzondere scholen betreft, aan ministeriële goedkeuring wordt onderworpen. Voor krachtens deze bepalingen aangewezen scholen of afdelingen behoeven dan geen nadere voorschriften bij algemene maatregel van bestuur te worden vastgesteld. De nieuwe bepaling die mede betrekking heeft op cursussen voor beroepsonderwijs, kan worden vergeleken met artikel 24, derde lid, van de Wet op het voortgezet onderwijs waarin een soortgelijke regeling is opgenomen aangaande de goedkeuring van de leerplannen.

De ondergetekenden zijn voornemens de reeds tot stand gebrachte algemene maatregel van bestuur omtrent de eindexamens zoveel mogelijk als richtsnoer te hanteren bij de beoordeling van door het bevoegd gezag vastgestelde examenreglementen. Voorts is van de gelegenheid gebruik gemaakt het woord „jaarlijks” in het eerste en tweede lid te doen vervallen. Verruiming is in dit opzicht gewenst, omdat het woord „jaarlijks” uitgaat van een onderzoek dat plaats vindt door middel van een momentopname, zoals dat in vele sectoren tot nu toe heeft plaats gevonden. Krachtens het Besluit eindexamens v.w.o.-h.a.v.o.-m.a.v.o. (Stb. 1970, 151) zijn de eindexamens gesplitst in twee gedeelten nl. het schoolonderzoek en het schriftelijk examen. Het schoolonderzoek kan zich uitstrekken over het gehele laatste leerjaar, terwijl met name voor het h.a.v.o. en v.w.o. overwogen wordt ook het vóórlaatste leerjaar hierin te betrekken. Ook aan de dagscholen voor h.t.o. waaraan een opdrachtenjaar is ingevoerd, bestaat het tweede gedeelte van het eindexamen uit een of meer afstudeeropdrachten, welke in de loop van het laatste studiejaar worden uitgevoerd. In verband met deze ontwikkeling, welke zich ook in andere sectoren aftekent, is voorgesteld het woord „jaarlijks” te laten vervallen. Aan de nadere regeling bij algemene maatregel van bestuur kan worden overgelaten aan te geven gedurende welk tijdvak de examens moeten worden afgenomen. Het bevoegd gezag

van de scholen en afdelingen voor beroepsonderwijs die worden aangewezen krachtens het nieuwe tweede lid, kan behoudens goedkeuring door de minister, dienaangaande zelf beslissen.

Tenslotte is het derde lid gewijzigd, omdat bij enige vormen van beroepsonderwijs de behoefte wordt gevoeld naast de leraren nog andere deskundigen als examinator in te schakelen.

In verband met de wijziging van het tweede lid is het vijfde lid aangepast.

Artikel 30

De oorspronkelijke bepaling die alleen de mogelijkheid kende van examens voor extraneï aan scholen voor hoger beroepsonderwijs, is overgenomen uit de Nijverheidsonderwijswet. In artikel 29, eerste lid, van die wet was een regeling opgenomen ten behoeve van de examens voor extraneï aan de scholen voor techniek en ambacht (thans hogere technische scholen) en de scholen voor de zeevaart (thans hogere zeevaartscholen).

Door de thans voorgestelde tekst wordt de mogelijkheid geopend, om zulk een regeling daar waar dit wenselijk is, in te voeren bij scholen van alle geledingen van het beroepsonderwijs.

Artikel 40

Door deze aanpassing wordt uniformiteit bereikt met de tekst van artikel 125, eerste lid onder k, van de Ambtenarenwet 1929 die bij de wet van 22 maart 1967, Stb. 197, in dezelfde zin gewijzigd is.

Artikel 60, vijfde lid eerste volzin

Vóór de wet van 15 maart 1969, Stb. 142, kwamen de artikelen 29, vijfde lid, en 60, vijfde lid eerste volzin, van de Wet op het voortgezet onderwijs met elkaar overeen (afgezien van enige verschillen in de beide bepalingen die ermee samenhangen dat in artikel 29 de school-examens en in artikel 60 de staatsexamens worden geregeld). Artikel 29, vijfde lid, is bij die wet gewijzigd. De memorie van toelichting bij het wetsontwerp dat heeft geleid tot die wijzigingswet, vermeldde dat – hoewel het bij het ontwerpen van die bepalingen niet de bedoeling is geweest iedere mogelijkheid van subdelegatie uit te sluiten – de redactie van die bepaling de indruk van het tegendeel wekte. De reden van de wijziging was dat zekerheid moest bestaan dat artikel 29, vijfde lid, subdelegatie toestond (Tweede Kamer, zitting 1968–1969, 9855, memorie van toelichting blz. 4, linkerkolom).

Eenzelfde vraag zou kunnen rijzen bij artikel 60, vijfde lid eerste volzin. Ook in de besluiten ter uitvoering van artikel 60 is het nodig te bepalen dat de nadere uitwerking van sommige voorschriften aan de bevoegde minister wordt overgelaten. Ten einde buiten iedere twijfel te stellen, dat bij de uitvoering van artikel 60 subdelegatie mogelijk is, wordt voorgesteld artikel 60, vijfde lid eerste volzin, dezelfde redactie te geven als artikel 29, vijfde lid, zoals dit thans luidt.

Artikel 78 onder a

Het is de bedoeling dat de rechtspositie van het gehele niet-onderwijzend personeel geüniformeerd wordt. Dit zal geschieden door dit personeel op te nemen in het Rechtspositiebesluit

W.V.O., zodat dit personeel alle salaris- en rechtspositionele aanspraken van dit besluit deelachtig wordt, ongeacht op welke wijze de salariskosten door het Rijk aan de schoolbesturen worden vergoed. Anderzijds is het niet de bedoeling, ook een uniformering over de gehele linie van het voortgezet onderwijs tot stand te brengen in de wijze waarop de salariskosten van dit personeel thans vergoed worden. Voor de scholen voor v.w.o., h.a.v.o., m.a.v.o. en voor de opleidingsscholen voor onderwijzers en kleuterleidsters geschiedt dit deels door middel van de genormeerde exploitatiekostenvergoeding, deels op declaratie; voor de overige scholen op goedgekeurde begroting. In verband hiermede is het nodig de koppeling van artikel 78 onder *a* aan artikel 38 ongedaan te maken. Immers in het huidige artikel 79, negende lid, j^o artikel 78 onder *a* is het bekostigingssysteem van nominale vergoeding van de salarissen gekoppeld aan de aanspraken ingevolge de salarisregeling krachtens artikel 38 (Rechtspositiebesluit W.V.O.).

In de nieuwe redactie is een verbinding gelegd met artikel 79, negende lid, zodat de salariskosten e.a. van het niet-onderwijzend personeel voor wie een formatieregeling krachtens artikel 79, negende lid, geldt, vallen onder de kostensoort „de salarissen” van artikel 78 onder *a*. De salariskosten e.a. van het niet-onderwijzend personeel voor wie geen formatieregeling geldt, vallen onder de kostensoort „de exploitatiekosten” van artikel 78 onder *e*.

Artikel 79, negende lid

Thans schrijft artikel 79, negende lid, voor dat voor elke soort van scholen een formatieregeling voor het niet-onderwijzend personeel moet worden getroffen. Voor die soorten van scholen waarvoor een genormeerde exploitatievergoeding bestaat, nl. voor het v.w.o., h.a.v.o., m.a.v.o., de opleidingsscholen voor onderwijzers en de opleidingsscholen voor kleuterleidsters, bestaat onvoldoende reden een formatieregeling te treffen, die immers altijd een inperking in de bestuursvrijheid van de scholen meebrengt. Het ligt dan ook niet in het voornemen met betrekking tot de categorieën van niet-onderwijzend personeel die thans bij deze scholen plegen voor te komen, een formatieregeling voor te schrijven.

De bekostiging van deze scholen voor dit personeel zal dan uniform zijn, namelijk via de genormeerde exploitatievergoeding lopen. In verband hiermede is de imperatieve redactie van de eerste volzin gewijzigd in een facultatieve.

Artikel II (Wijzigingen van de Overgangswet W.V.O.)

Artikel 108

Artikel 108, tweede volzin, van de Overgangswet W.V.O. biedt de Minister de bevoegdheid, aan de bewijzen van bekwaamheid, genoemd in de bijlage, de bevoegdheid te verbinden tot het geven van voortgezet onderwijs in andere vakken of aan andere scholen dan in die bijlage is aangegeven.

De bepaling voorziet niet in de mogelijkheid, *beperkingen* aan te brengen in de vakken of in de scholen waarvoor de bevoegdheid geldt. Dergelijke beperkingen zouden alleen via wetswijziging kunnen worden aangebracht.

Het komt de eerste ondergetekende wenselijk voor dat de wet de mogelijkheid biedt dat een beperking eveneens bij ministerieel besluit geschiedt. Het kan immers nodig blijken in verband met de ontwikkeling van de vakken waarin onderwijs wordt gegeven, in het vervolg aan hen die een bewijs van bekwaamheid bezitten, meer voorwaarden te stellen dan tot nu toe in de bijlage van de Overgangswet W.V.O. geëist worden, of in verband met de invoering van nieuwe bewijzen van bekwaamheid, aan het bezit van een diploma waaraan thans onderwijsbevoegdheid is verbonden, deze niet langer te verbinden of in beperkter mate te verbinden. Uiteraard dienen daarbij de rechten van hen die op basis van de huidige regeling onderwijs geven, ontzien te worden; daarom is in het slot van de voorgestelde wijziging een garantie ingebouwd die aansluit bij de regeling die in artikel 109 is neergelegd.

Een dergelijke mogelijkheid tot beperking van de huidige regelingen ligt geheel in de lijn van de gedachten die hebben voorgezet bij de totstandkoming van de artikelen 108 e.v. van de Overgangswet W.V.O. Verwezen moge worden met name naar de toelichting die destijds bij artikel 109 werd gegeven.

Artikel 110

Het komt nogal eens voor dat bezitters van in het buitenland behaalde diploma's en getuigschriften les wensen te geven bij het voortgezet onderwijs in Nederland. In de bijlage bij de Overgangswet W.V.O. zijn enige buitenlandse diploma's en getuigschriften met de daaraan verbonden bevoegdheden opgenomen. Daarnaast is het mogelijk om bij ministerieel besluit krachtens artikel 110 van die wet aan andere buitenlandse diploma's of getuigschriften bevoegdheden te verbinden tot het geven van voortgezet onderwijs. Het kan in een concreet geval gerechtvaardigd zijn aan een niet in de bijlage genoemd of krachtens artikel 110 aangewezen getuigschrift bepaalde bevoegdheden te verbinden. Het behoeft dan niet altijd voor de hand te liggen dat dit bij wijze van een algemene regeling dient te geschieden. Dat kan in bepaalde gevallen te verstrekkend zijn. Er bestaat derhalve behoefte aan een bepaling die de Minister de bevoegdheid verleent om in individuele gevallen aan bezitters van een in het buitenland behaald bewijs van bekwaamheid onderwijsbevoegdheid te verlenen voor een of meer scholen voor voortgezet onderwijs. Het nieuwe tweede lid van artikel 110 strekt daartoe.

Artikel 111

De eerste van de algemene opmerkingen van de bijlage, bedoeld in hoofdstuk 1 van titel VI, luidt:

„De bezitter van een bewijs van bekwaamheid, genoemd onder 1 tot en met 38, dient tevens in het bezit te zijn van het desbetreffende bewijs van pedagogische en didactische voorbereiding, indien dit is vereist ingevolge de op 31 juli 1968 geldende voorschriften”.

Onder 1 t/m 38 worden getuigschriften van met goed gevolg afgelegde doctorale examens en ingenieursexamens genoemd.

Vóór 1 augustus 1968 waren aan deze getuigschriften voor het toenmalige voorbereidend hoger en middelbaar onderwijs en kweekschoolonderwijs onderwijsbevoegdheden verbonden op grond van het academisch statuut en het landbouwhogeschoolstatuut waarbij de hoger-onderwijswet, de middelbaar-onderwijswet en de Kweekschoolwet aansloten. Het academisch statuut stelt in artikel 248 juncto artikel 215 e.v. voor een aantal getuigschriften de voorwaarde dat de bezitter pedagogisch-didactisch geschoold is, doch niet voor alle, b.v. niet voor het doctoraal getuigschrift in de economische wetenschappen.

Vóór 1 augustus 1968 waren aan een aantal van de onder 1 t/m 38 genoemde getuigschriften onderwijsbevoegdheden voor het toenmalige nijverheidsonderwijs verbonden op grond van de Nijverheids-onderwijswet en het Bevoegdhedenbesluit N.O. (juridisch geheel los van het academisch statuut en het landbouwhogeschoolstatuut). Bij een aantal van deze getuigschriften werd in het Bevoegdhedenbesluit N.O. echter geen pedagogisch-didactische scholing geëist, terwijl het academisch statuut dit wel eiste, nl. van hen die een ingenieursdiploma bezaten.

De eerste algemene opmerking heeft bij deze situaties willen aansluiten en daarom aan het slot vermeld: „indien dit is vereist ingevolge de op 31 juli 1968 geldende voorschriften”. Deze zinsnede bevriest de situatie per genoemde datum en belemmert dat anders dan door wetswijziging de eis van voldoende pedagogisch-didactische scholing wordt ingevoerd waar deze tot nu toe niet gold. Nu wordt van de zijde van de inspectie van het voortgezet onderwijs voor de sector v.w.o. en a.v.o. er op aangedrongen aan een aantal doctorale getuigschriften waarvoor tot nu toe deze eis niet gold, deze te gaan stellen. Hoewel dit verzoek nog in onderzoek is, lijkt het toch gewenst om de belemmering die in de eerste algemene opmer-

king is neergelegd, thans reeds weg te nemen. De voorgestelde wijziging voorziet hierin. Het ligt voor de hand ook op dit punt aan te sluiten bij het systeem dat de Overgangswet W.V.O. in de artikelen 108 en 110 kent en aan de minister de bevoegdheid te verlenen, de Onderwijsraad gehoord, te bepalen voor welke schoolsoorten van voortgezet onderwijs het bezit van een bewijs van voldoende pedagogisch-didactische scholing vereist is. De rechten van hen die op basis van de huidige regeling onderwijs geven, dienen uiteraard te worden ontzien; daarom is in het slot van de voorgestelde wijziging een garantie ingebouwd die aansluit bij de regeling die in artikel 109 is neergelegd.

De voorgestelde bepaling maakt het nodig de op 31 juli 1968 bestaande voorschriften die het bezit van dit bewijs eisen en die in verschillende reglementen verspreid liggen, opnieuw bij beschikking vast te leggen. Dit zal de overzichtelijkheid ten goede komen en een goede uitvoering van de regelingen bevorderen. Nu de opmerking het karakter van een regeling krijgt, lijkt het juister, deze in de Overgangswet W.V.O. zelf op te nemen en algemene opmerking I te doen vervallen.

Artikel 116

Er zijn krachtens het tweede en derde lid van artikel 116 al een groot aantal bewijzen aangewezen die toelating tot de examens voor de L.O.-akten geven. Daarnaast is in de praktijk de behoefte gebleken ook in individuele gevallen toelating tot die examens te kunnen verlenen. Het gaat niet om grote aantallen. De eerste ondergetekende meent dat ook aan de weinigen die thans een barrière vinden op weg naar een der akten, de mogelijkheid moet worden gegeven om als vakonderwijzer het onderwijs te dienen.

Van de gelegenheid is gebruik gemaakt, de redactie van het vijfde lid eerste volzin, in overeenstemming te brengen met de overeenkomstige bepaling van artikel 60 van de Wet op het voortgezet onderwijs; vergelijk artikel I onder D.

Nr. 134 van de bijlage, bedoeld in hoofdstuk I van titel VI

De bezitter van de akte van volledig bevoegd onderwijzer die op of na 1 augustus 1968 wordt aangesteld aan een der in kolom IV vermelde soorten van onderwijs, is slechts bevoegd tot het geven van onderwijs in Nederlands, rekenen, geschiedenis en staatsinrichting, indien hij tevens in het bezit is van een bewijs, dat hij een erkende applicatiecursus heeft gevolgd.

Dit aanvullende vereiste geldt niet voor de hier aan de orde zijnde aktebezitter die voordien reeds aan een van de in kolom V genoemde schoolsoorten verbonden was. Bij de vermelding van laatstbedoelde schoolsoorten is het lager agrarisch onderwijs vergeten. De voorgestelde wijziging strekt er toe deze omissie op te heffen.

Nr. 176 van de bijlage, bedoeld in hoofdstuk I van titel VI

De in nr. 176 e.v. van de bijlage genoemde akten geven alleen dezelfde bevoegdheid als de Nederlandse akten, wanneer de bezitter ook een onderwijzersakte heeft. Om een Nederlandse l.o.-akte te kunnen behalen is niet uitsluitend meer de onderwijzersakte vereist. Krachtens enige beschikkingen ex artikel 116, tweede lid, van de Overgangswet W.V.O. geven ook andere bewijzen van bekwaamheid toelating tot het examen ter verkrijging van een l.o.-akte.

Nu voor het behalen van de Nederlandse l.o.-akte het bezit van een onderwijzersakte niet meer vereist is, wordt voorgesteld de onderwijsbevoegdheid ten aanzien van de in nr. 176 e.v. genoemde akten eveneens niet meer uitsluitend afhankelijk te doen zijn van het bezit van een onderwijzersakte.

*De Minister van Onderwijs
en Wetenschappen a.i.,*

L. B. J. STUYT.

De Minister van Landbouw en Visserij,

P. J. LARDINOIS.